

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi P. H.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
II AKa 347/24,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 20 stycznia 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. II AKa 347/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. II AKa 347/24 w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 3. przyznaje P. H. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące) złotych za okres od 10 marca 2023 r. do 2 października 2025 r.;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz P. H. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko

UZASADNIENIE

P. H. (dalej: „Skarżący”), działając w imieniu własnym na podstawie art. 2 ust. 1 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725 z późn. zm.; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), pismem z 2 października 2025 r. wniósł skargę na przewlekłość postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie (dalej: „Sąd Apelacyjny”) w sprawie o sygn. akt II AKa 347/24 (poprzednie sygnatury II AKa 165/23, VIII AKa 192/23), domagając się:

- 1) stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w sprawie o sygn. akt II AKa 347/24 nastąpiła przewlekłość;
- 2) zobowiązania Sądu Apelacyjnego do podjęcia odpowiednich czynności zmierzających do sprawnego rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie;
- 3) zasądzenia od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego na jego rzecz kwoty 10 000 zł (słownie: dziesięć tysięcy) tytułem rekompensaty;
- 4) zasądzenia od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu skargi Skarżący wyjaśnił, że apelacja w niniejszej sprawie została złożona 10 marca 2023 r., a postępowanie zostało wszczęte 25 kwietnia 2023 r. i od tego czasu toczy się przed Sądem Apelacyjnym. Skarżący dodał nadto, że Sąd Apelacyjny dwukrotnie wyznaczył terminy rozpraw (na dzień 20 listopada 2024 r. i 19 sierpnia 2025 r.), przy czym każdy z nich został zdjęty z wokandy. Wszystkie wskazane okoliczności stanowią w ocenie Skarżącego podstawę do stwierdzenia przewlekłości postępowania, biorąc pod uwagę fakt, że sprawa apelacyjna trwa już ponad dwa i pół roku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,

jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie, stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20).

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

jest m.in. wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22). W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły po kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej.

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych

terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji. W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzić będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i stwierdza, że w zaistniałych okolicznościach nastąpiła przewlekłość postępowania w sprawie o sygn. akt II AKa 347/24. Z analizy akt sprawy wynika, że od momentu wniesienia apelacji, tj. 10 marca 2023 r. do momentu wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, tj. 2 października 2025 r., Sąd Apelacyjny poza dwukrotnym wyznaczeniem dwóch terminów rozpraw – na dzień 20 listopada 2024 r. i 19 sierpnia 2025 r. nie podjął żadnych czynności mających na celu merytoryczne rozpoznanie sprawy. Sąd Najwyższy zauważa tym samym, że w świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym wystąpiła przewlekłość postępowania. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż Sąd Apelacyjny nie wyznaczył terminu posiedzenia apelacyjnego, zaś samo postępowanie apelacyjne trwa już dwa lata i pół roku. Bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność, że wyznaczone zostały dwa terminy posiedzeń.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy Sąd Najwyższy za zasadne uznał zalecenie Sądowi Apelacyjnemu wyznaczenie

terminu posiedzenia apelacyjnego w sprawie nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego odpisu niniejszego postanowienia. Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżących o przyznanie na ich rzecz kwoty 10 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu Skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się 10 marca 2023 r., to na rzecz Skarżącego od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego należało przyznać kwotę minimalną w wysokości 2000 zł.

Odnosząc się do wniosku Skarżącego o zwrot kosztów postępowania Sąd Najwyższy, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, nakazał zwrócić opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Zdanie odrębne do pkt. postanowienia 3 złożył SSN Grzegorz Pastuszko.

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko

**Zdanie odrębne SSN Grzegorza Pastuszko
do pkt. 3 postanowienia Sądu Najwyższego
z dnia 20 stycznia 2026 r.,
w sprawie I NSP 447/25**

Niniejszym zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2026 r. sygn. I NSP 447/25 w zakresie pkt. 3, nie zgadzając się z rozstrzygnięciem, a w ślad za nim z uzasadnieniem postanowienia w przedmiotowej kwestii.

W kwestionowanym pkt. 3 postanowienia Sąd Najwyższy przyznał skarżącemu P. H. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2000 złotych, za okres od 10 marca 2023 r. do 2 października 2025 r.

Jednocześnie w uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, że orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, uwzględnił art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Podkreślił przy tym, że ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się 10 marca 2023 r., to na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego należało przyznać kwotę minimalną w wysokości 2000 zł.

Mając na uwadze powyższe, w punkcie wyjścia zauważyć należy, że dla oceny rozstrzygnięcia objętego niniejszym zdaniem odrębnym kluczowe znaczenie ma art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej także: „u.s.p.p.”). W świetle tego przepisu skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie.

Tak ukształtowane uregulowanie częściowo może wydawać się niejasne. Warto przypomnieć, że w przeszłości stało się ono źródłem interpretacyjnych rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. U ich podstaw leżał dylemat, czy sąd oceniając naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki powinien badać tok całego postępowania sądowego, czy też rozpatrując skargę strony w powyższym zakresie, może ograniczyć ocenę naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez

nieuzasadnionej zwłoki, tylko do etapu postępowania, w którym strona złożyła skargę. Na tle tego dylematu ukształtowały się dwie przeciwstawne linie orzecznicze, które odwoływały się do dwóch różnych sposobów interpretacji użytego w art. 5 ust. 1 u.s.p.p. sformułowania „w toku postępowania w sprawie”.

Według pierwszej z nich sformułowanie „w toku postępowania w sprawie” oznaczało, że sąd właściwy do rozpoznania skargi jest uprawniony do badania jedynie tego etapu postępowania, w toku którego wpłynęła skarga, nie jest zaś uprawniony do kontroli wcześniejszych etapów postępowania sądowego, które zostały zakończone w wyniku wydania merytorycznych orzeczeń kończących postępowanie w danej instancji, chociażby nie były one jeszcze prawomocne. Zgodnie z tym stanowiskiem wniesienie skargi na przewlekłość postępowania ma służyć przyspieszeniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie, jej celem jest bowiem zlikwidowanie opieszałości sądu, przed którym sprawa zawisła, przez wymuszenie należytej sprawności i nadanie sprawie odpowiedniego biegu.

Druga z linii orzeczniczych opierała się na założeniu, że zawarte w art. 5 ust. 1 u.s.p.p. sformułowanie „w toku postępowania” dotyczy całego postępowania sądowego aż do jego prawomocnego zakończenia. Przyjęto więc w niej, że zakończenie postępowania sądowego w danej instancji nieprawomocnym wyrokiem nie wyklucza badania przewlekłości tego etapu postępowania.

Powyższe rozbieżności zostały usunięte Uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13. W Uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał, że w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki ocenie pod kątem przewlekłości podlegają zarzuty skarżącego odnoszące się do przebiegu postępowania, od jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia, niezależnie od tego, na jakim etapie tego postępowania skarga została wniesiona (art. 5 ust. 1 u.s.p.p.).

Stanowisko to w pełni podzielam, podkreślając jednocześnie, że wpływ na moją ocenę mają również postanowienia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada

1950 r. (dalej: „Konwencja”) oraz ukształtowane na ich tle orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (dalej także: „Trybunał”).

Kluczowe znaczenie przypisać należy wyrokowi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Pierwszej Izby z 10 listopada 2004 r. w sprawie *Apicella przeciwko Włochom*, skarga nr 64890/01, w którym skład orzekający odniósł się do zagadnienia obliczania słusznego zadośćuczynienia za szkodę niematerialną spowodowaną przewlekłością postępowania. Wyjaśniając tę kwestię, skład ów wskazał ogólne kryteria, jakimi kieruje się Trybunał przy obliczaniu kwoty słusznego zadośćuczynienia zasądzanego skarżącym w sprawach, w których stwierdzono przewlekłość postępowania cywilnego. Podniósł on w tym zakresie, że: „Oszacowując zgodnie z zasadami sprawiedliwości szkodę moralną doznaną z powodu długości trwania postępowania, Trybunał ocenia, że podstawę do przeprowadzenia wyliczenia stanowi kwota wahająca się pomiędzy 1000 a 1500 euro za każdy rok trwania postępowania (a nie za rok opóźnienia)”. I dalej: „Wynik postępowania krajowego (fakt, czy skarżący przegrał, wygrał, czy zawarł ugodę) nie ma znaczenia dla szkody moralnej doznanej z powodu długości trwania postępowania”.

Na marginesie zwracam uwagę, że przedmiotowe kryteria znalazły odzwierciedlenie w postanowieniach Sądu Najwyższego m.in. z: 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05; 3 listopada 2021 r., I NSP 173/21; 17 maja 2022 r., I NSP 116/22; 19 września 2023 r., I NSP 180/23 i I NSP 193/23; 23 kwietnia 2024 r., I NSP 56/24; 18 czerwca 2024 r., I NSP 160/24; 11 lipca 2024 r., I NSP 203/24, 13 czerwca 2025 r., I NSP 168/25; 3 lipca 2025 r., I NSP 227/25; 11 grudnia 2025 r., I NSP 448/25). Widać stąd, że standardy wynikające z Konwencji pozostają wyraźnie zakorzenione w orzecznictwie sądów krajowych.

Mając na uwadze rozważania ujęte w przedmiotowym zdaniu odrębnym, pragnę zauważyć, że niniejszą sprawę zainicjowano wniesieniem wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwe niesłuszne tymczasowe aresztowanie do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie w dniu 5 stycznia 2022 r. (data nadania przesyłki poleconej). Do dnia rozpoznania w dniu 20 stycznia 2026 r. przez Sąd Najwyższy skargi na przewlekłość Sąd Apelacyjny w Warszawie nie rozpoznał sprawy, natomiast na rozprawie apelacyjnej w dniu 30

października 2025 r. postanowił, że kolejny termin zostanie wyznaczony z urzędu. Stąd w moim przekonaniu, wobec treści art. 5 ust. 1 w zw. z art. 12 ust. 4 u.s.p.p., w postanowieniu z 20 stycznia 2026 r. w sprawie I NSP 447/25 w pkt. 3, zasadne było orzeczenie kwoty 2000 zł i zarazem wskazanie, że kwota ta została zasądzona za okres od 5 stycznia 2022 r. do 20 stycznia 2026 r., a następnie danie temu wyrazu w odpowiedniej części uzasadnienia.

[a.ł]